

IZRADA PREDLOŽAKA POMOĆU WORDPRESSA, SUSTAVA ZA UREĐIVANJE WEB SADRŽAJA

Janković M.¹, Tomiša M.¹, Valdec D.¹

¹Veučilište u Varaždinu, Varaždin, Hrvatska

Sažetak: Wordpress je jedan od najpopularnijih sustava za uređivanje web sadržaja koji korisniku nudi mogućnost uređivanja sadržaja kroz grafičko korisničko sučelje. Termin "uređivanje sadržaja" podrazumijeva mogućnost dodavanja, brisanja ili mijenjanja cjelokupnog sadržaja web sjedišta (tekstova, slika, ilustracija, tablica, animacija, videa.) bez obzira na njegovu veličinu i bez obzira na broj ljudi koji ga uređuju. Blogerske platforme su oblik sustava za uređivanje sadržaja koje nude mogućnost upravljanja malim brojem različitih tipova sadržaja, poput stranica i postova. Iako je Wordpress počeo kao alat za uređivanje blogova, sada on nudi mnogo više. Danas više od 50 milijuna web sjedišta diljem svijeta koristi Wordpress kao sustav za ažuriranje sadržaja. Početkom 2009. godine Wordpress je postao najpopularniji alat na tržištu sustava za ažuriranje sadržaja i to mjesto drži i danas potkraj 2011. godine. U ovom radu je pregled osnovnih mogućnosti te je opisana izrada predložaka pomoću Wordpressa.

Ključne riječi: CMS, Wordpress, web sjedište

Abstract: Wordpress is one of the most popular website content management systems that allows the user to edit the content using graphical user interface. The term "content management" implies options like adding, deleting or altering the whole content of the website (texts, images, illustrations, tables, animations, videos, etc.) regardless of its size and the number of website editors. Blogging platforms are a form of content management system that enable an option for managing a small number of different content types such as pages and posts. Although Wordpress began as a tool for editing blogs, nowadays it offers much more. There are more than fifty million websites today that use Wordpress as the system for managing website content. In the beginning of 2009, Wordpress became the most popular tool among systems for website management, and it still holds that position, even now at the end of 2011. This paper provides an overview of the basic features and the description of making templates using Wordpress.

Key words: CMS, Wordpress, website

1. UVOD

Wordpress je danas najpopularniji sustav za uređivanje sadržaja. Riječ je o sustavu koji je počeo kao *blogerska*

platforma, a primjenjuje se u različite svrhe: od korporativnih stranica do društvenih mreža, osobnih stranica do *blogova*. *Blogovi* ili *weblogovi* su vrsta stranica putem kojih pojedinac ili tvrtka javno i redovito objavljuju različite sadržaje. *Blogovi* su u svojoj prirodi interaktivni te potiču raspravu u obliku komentara. Wordpress je dostupan kao projekt otvorenog koda pod GPL licencom. Izrađen je tako da je koristio popularne PHP i MySQL tehnologije. Drugim riječima, sve što je potrebno da bi Wordpress radio je instalacija ovih tehnologija na lokalnom ili nekom udaljenom računalu. Wordpress je prenosiv, lako se koristi i s obzirom na to da koristi popularne internet standarde, lako se i proširuje. [1, 3] U ovom radu će se opisati najvažnije mogućnosti ovog popularnog sustava, a bit će i pokazano zašto je Wordpress danas vodeći sustav ne samo za ažuriranje *blogova* već i puno složenijih web sjedišta. Objasniti će se najvažniji dijelovi i izrada predložaka pomoću Wordpress sustava.

1.1. Zašto Wordpress?

WordPress je jedan od mnogih PHP/MySQL sustava za upravljanje sadržajem koji korisniku nudi mogućnost uređivanja sadržaja izravno kroz web sučelje. Korisnik ne treba poznavati HTML niti PHP da bi uređivao sadržaj. Sve što treba je osnovno poznavanje računala, kako bi se uspješno prijavio u sustav. Postoji nekoliko platformi za *bloganje* među kojima valja izdvojiti MovableType ili PivotX, dok se Joomla ili Drupal obično povezuju s komercijalnim projektima ili složenim stranicama. Wordpress je za razliku od Joomla ili Drupal počeo kao *blogerska* platforma, no autori su još u samim začetima projekta ugradili mogućnost uređivanja statičnih stranica, čime su proširili njegove mogućnosti i na korisnike koji su tražili jednostavno, elegantno web sučelje za upravljanje sadržajem ostalih tipova stranica. Od tada su mogućnosti upravljanja statičnim stranicama neprestano proširivane. [1, 2]

1.2. Instalacija

Svakako je za popularnost koju danas Wordpress doživljava dijelom zaslužna i njegova karakteristična petominutna instalacija. Autori nadaleko oglašavaju jednostavnost instaliranja sustava. Ako poslužitelj podržava PHP i MySQL i ako je sve uredno podešeno, Wordpress se može instalirati u vrlo kratkom roku. Instalacijski proces je veoma jednostavan (ako pretpostavimo da su Apache i MySQL u pogonu):

preuzme se Wordpress, kopiraju se sve datoteke u direktorij u koji će se instalirati sustav, upiše se adresa stranice i/ili direktorija u kojem se nalazi instalacija i unesu se potrebne informacije (korisničko ime i lozinka korisnika baze podataka, te ime baze podataka) kako bi se podešavanje završilo.

1.2.1. Instalacija na lokalnom računalu koristeći XAMPP

Wordpress je moguće instalirati i lokalno, na osobnom računalu, što je dobra polazišna točka ako se planira izrađivati vlastiti predložak ili neki dodatak. Prednost lokalnog uređivanja predloška ili osnovnih Wordpressovih funkcija je brzina uređivanja datoteka koje su dostupne na uvid samo autoru. Dakle, moguće je čitavu Wordpress stranicu kopirati lokalno na osobno računalo, a izmjene koje su napravljene na samoj stranici na uvid ostaju samo autoru. Ovo je korisno kada se želi napraviti redizajn već postojećih Wordpress web stranica ili kada se ugrađuju nove mogućnosti na stranicu.

Instalacija Wordpressa na lokalno računalo izvodi se u nekoliko koraka:

1. Prvo se preuzme **XAMPP** ili **WAMP**. Ako se koristi Mac, tada se preuzima **MAMP**.
2. Zatim se stvara nova baza podataka kroz phpMyAdmin.
3. Nakon toga se preuzme Wordpress čije se datoteke kopiraju u jednu od mapa unutar mape *htdocs*.
4. Preimenuje se **wp-config-sample.php** datoteka u **wp-config.php** datoteku te joj se izmijene parametri u nekom od uređivača tekstualnih datoteka (npr. notepad).
5. Usmjerava se web preglednik na adresu gdje se nalazi instalacija, te se instalacija privede kraju.

2. SADRŽAJ WEB SJEDIŠTA

Sadržaj je najvažniji dio svakog web sjedišta. Ako sadržaj nije dovoljno dobar, korisnici neće biti zadovoljni. Vrsnoća sadržaja je presudna za popularnost web stranica. Standardno se Wordpressov sadržaj dijeli na dvije kategorije: *postovi* i stranice. Za razliku od *postova* koji su predviđeni za komentiranje i raspravu, stranice obično predstavljaju sadržaj kao što su “o nama” ili “kontakti”, a za korisnike imaju istu vrijednost kao i *postovi*. Stranice nije moguće kategorizirati, ali im se može odrediti tzv. roditelj, odnosno stranica koja ima veću važnost u poretku.

3. PLANIRANJE PREDLOŽAKA

Planiranje predloška obavlja se u nekoliko koraka, među kojima je najvažnije definirati polazišnu točku i krajnji cilj web stranice. Način na koji će korisnik komunicirati sa stranicom preduvjet je za uspješno planiranje rasporeda elemenata unutar stranice. Bilo da je riječ o osobnom ili korporativnom web sjedištu, blogu ili online prodavaonici, planiranje predloška je od velike važnosti za uspjeh web sjedišta.

3.1. Što je predložak?

Predložak je prijedlog kako bi web stranica mogla izgledati. Predložak uključuje čitav niz web elemenata: sliku, boju, tipografiju, sve do rasporeda elemenata na stranici. Ako Wordpress želimo pretvoriti u univerzalan sustav za ažuriranje sadržaja, onda je početna točka za izradu takvog sustava svakako dobro poznavanje predložaka.

3.2. Oblikovanje predložaka

Oblikovanje Wordpress predložaka se odvija jednako kao i oblikovanje običnog HTML dokumenta. Dizajn stranice je u početku samo slika ili grafički element koji kasnije tek treba izrezati i prilagoditi. Za to se koriste alati iz Adobe paketa poput Photoshopa ili Fireworks.

3.3. Rezanje grafike

Najprije treba odvojiti grafiku od sadržaja brisanjem teksta iz grafičke datoteke. Kodiranjem se stranica kasnije spaja u smislenu cjelinu, odnosno u HTML dokument. Grafika je ujedno i jedini razlog zašto se stranica uopće reže, budući da web stranice ne moraju nužno imati grafiku. Ovdje je važno prepoznati koji elementi tvore grafiku, a koji se daju izraditi koristeći CSS3 atribute poput okruglih rubova ili sjena. Nakon što su svi tekstualni elementi iz grafičke datoteke maknuti, stranica je spremna za rezanje. Stranica se korištenjem Photoshopovog alata “*slice*” reže na dijelove koje je kasnije moguće spojiti. Kada su svi elementi ispravno izrezani, stranica se može spremati za web. Svi elementi se pohranjuju u novu mapu.

3.4. Kodiranje

Osnovni HTML dokument sadrži zaglavlje i tijelo u kojem se poslije gradi stranica. Svi grafički elementi su sadržani u datoteci **style.css** koja je definirana Wordpressovom funkcijom. Da bi Wordpress predložak bio funkcionalan, u mapi se moraju nalaziti glavna datoteka predloška **index.php** i datoteka **style.css** s pravilno formatiranim zaglavljem. Prvi korak u kodiranju stranice je izrada okvirne strukture HTML dokumenta. Okvirna struktura se sastoji od HTML *tagova* i mora definirati sve elemente stranice, od *H1* naslova, podnaslova, pregradnih elemenata, odnosno *div* blokova, odlomaka itd.

3.5. CSS stilovi

U praksi je datoteka **style.css** sve što je potrebno da bi predložak bio funkcionalan. Ako je zaglavlje **style.css** datoteke dobro formatirano, sve što treba je prazna **index.php** datoteka i Wordpress će sam prepoznati hijerarhijsku strukturu dokumenta. Kada se stvara nova **style.css** datoteka, prvih nekoliko linija kôda su najvažnije. [2] One pružaju informaciju o predlošku unutar administracijskog sučelja u Wordpressu.

4. ELEMENTI WORDPRESS PREDLOŽAKA

Dobar Wordpress predložak mora poštovati razliku između prezentacije, funkcije i sadržaja. Stoga se za strukturu koristi HTML, za vizualne elemente CSS, a PHP kako bi se definirale funkcije. Da bi se stvorio Wordpress predložak ne treba poznavati PHP. Ne treba poznavati niti HTML, ali to znanje svakako pomaže u stvaranju predložaka. Najprije je potrebno secirati Wordpress predložak od glave do podnožja, počevši od **header.php** datoteke. Svaku od datoteka moguće je međusobno povezati. Npr., ako na naslovnoj stranici ne treba rubni trak, onda se u datoteku **home.php** ne poziva funkcija za integriranje rubnog traka **sidebar.php**. Budući da se stranica dijeli u segmente, pojedine funkcije se mogu lako iz određenih datoteka izbaciti, a da se pri tome ne naruši izgled drugih stranica, kategorija ili *postova*.

4.1. Zaglavlje

Datoteka zaglavlja obuhvaća čitavo zaglavlje stranice, vizualno i semantički. Drugim riječima, u datoteku **header.php** valja uključiti **Doctype** deklaraciju, sadržaj koji se nalazi u *tagu* **<head>**, kao i čitavo zaglavlje (**division** element s klasom *header*) koje je definirano unutar *taga* **<body>**. Ako još ne postoji, unutar mape predložka treba stvoriti datoteku **header.php** te u nju spremi sve elemente zaglavlja. Na sam kraj zaglavlja treba pozvati funkciju **wp_head()**. Ova funkcija čuva mjesto posebnim kôdovima koji su potrebni za rad dodataka. Također postoji i nekoliko funkcija s kojima se pozivaju Javascript datoteke na mjesto funkcije **wp_head()**. [2, 4]

4.2. Functions.php

Funkcija predložka je definirana u datoteci **functions.php** koja se smješta u samu mapu predložka. Umetanjem određenog kôda u funkcijsku datoteku mogu se izmijeniti Wordpressove mogućnosti. Tako se mogu dodati nova korisnička polja, izmijeniti određena zaglavlja ili ubaciti funkcije *widgeta* ili izbornika. Datoteka funkcije ukratko definira ono što predložak može učiniti. Ova datoteka nije od velike važnosti, no može pomoći kada se u predložak namjeravaju ugraditi nove mogućnosti.

4.3. Navigacija

Navigacija je funkcija predložka koju je Wordpress predstavio u zadnjoj inačici. Do prije treće inačice sistem navigacije su proširivali dodaci ili posebne funkcije koje je korisnik morao ugraditi unutar funkcije **wp_list_pages()**. Wordpress je uvođenjem standardnog sustava za upravljanje navigacijom znatno poboljšao svoje mogućnosti kao sustav za ažuriranje sadržaja. Da bi navigacija bila dostupna, sve što treba je registrirati navigaciju unutar datoteke **functions.php** i pozvati odgovarajuću funkciju na mjesto gdje će se navigacija nalaziti.

4.4. Rubni trak i *widgeta*

Datoteka **sidebar.php** obično sadržava pomoćne izbornike ili *widgeta*. Prije je rečeno kako se *widgeta* mogu registrirati unutar datoteke **functions.php**. Sada treba ovu funkciju pozvati. Za početak se unutar statičnog HTML dokumenta izrađuju dvije kolumne za sadržaj. Ovaj prikaz stranice se koristi samo na unutarnjim, statičnim stranicama, odnosno unutar datoteke **page.php**.

4.5. Funkcija *petlje*

Funkcija *petlje*, odnosno *The Loop* je osnovni dio svakog Wordpress predložka. Riječ je o PHP *petlji* koja se prevodi na sljedeći način: *Ako u bazi ima postova, dok ima postova - prikaži post.* [2] Istu strukturu pisanja imamo i u PHP kôdu: **if (have_posts()) : while (have_posts()) : the_post()**. *Petlja* će pretražiti bazu na temelju stranice na kojoj se korisnik nalazi. Drugim riječima, ako se korisnik nalazi na stranici određene kategorije, *petlja* šalje upit koji pretražuje bazu podataka na sve *postove* koji su u toj kategoriji.

4.6. Index.php

Unutar datoteke **index.php** se ugrađuje *petlja*, budući da je datoteka **index.php** osnovna Wordpress datoteka pomoću koje je sačinjen svaki prikaz predložka koji nije definiran. Ako predložak ne sadržava **home.php**, **single.php** ili neku drugu datoteku koja definira strukturu određene stranice, tada će Wordpress potražiti datoteku **index.php**. Ova datoteka zato mora sadržavati i sadržaj *postova*. Unutar osnovnog HTML dokumenta postoji **div** element s klasom **content** koji je namijenjen za prikaz sadržaja.

4.7. Podnožje

Kako u zaglavlju tako je i u podnožju potrebno definirati funkciju koja će čuvati mjesto posebnim kôdovima dodataka. Ako se instalira Google Analytics dodatak za praćenje sadržaja, tada će se kôd koji stvara dodatak uvijek postaviti u podnožje. Upravo će to omogućiti funkcija **wp_footer()**. Ova funkcija se stavlja na kraj podnožja, prije zatvaranja *taga* **</body>**. Funkcija definiranja zaglavlja i podnožja su nužne za pravilan rad predložka.

4.8. Kondicionalni tagovi

Da bi unutar predložaka moglo raditi s različitim prikazima za različite stranice, a da se pri tome ne stvaraju različite datoteke, mogu se koristiti tzv. *kondicionalni tagovi*. Ovi *tagovi* su posebno korisni kada se unutar datoteka koje se ugrađuju želi ubaciti ili izbaciti određeni sadržaj ili kôd. Npr., ako se određeni Javascript kôd izvršava samo na naslovnoj stranici, onda se korištenjem *kondicionalnih tagova* taj kôd izbacuje iz unutarnjih stranica, kako ne bi kočio učitavanje stranice. Postoje četiri različite klase *kondicionalnih tagova*: **is**, **in**, **has** i **open**. [2] Sve ove klase vraćaju određenu vrijednost kada sadržaj ispunjava uvjet.

6. LITERATURA

4.9. Kategorija

Izrada različitih predložaka za pojedinu kategoriju može se izvesti na više načina. Prvi način je korištenjem *kondicionalnih tagova*. Oni se mogu koristiti za izradu svih tipova stranica. Drugi način je korištenje naziva **category-slug.php** ili **category-id.php** za naziv datoteke. Ovdje vrijedi isto pravilo hijerarhije kao i kod drugih datoteka, tj. ako određena datoteka ne postoji, Wordpress mapu predložka pretražuje tako dugo dok ne nađe datoteku **index.php**. [6]

4.10. Stranica 404

Iako u svojoj prirodi jednostavna, stranica 404 je neizostavni dio svakog dobrog predložka. Ova stranica se javlja kada stranica ne može odgovoriti ni na jedan upit korisnika. To se događa kada korisnik unese krivu adresu u svoj web preglednik, spremi krivu ili zastarjelu poveznicu, pretraži stranicu sa sadržajem koji ne postoji, pronade zastarjeli sadržaj koji se još uvijek nalazi na tražilicama ili se jednostavno ne može snaći. [5]

4.11. Prilagođeni predložak stranice

Predlošci se mogu (kao i kategorije) primijeniti na razne načine. Prvi i u hijerarhijskom poretku najvažniji je prilagođeni predložak koji se može podesiti unutar administracijskog sučelja svake stranice. Ovaj predložak se koristi za definiranje određenih stranica. Da bi se poseban predložak unutar administracijskog sustava mogao primijeniti, mora postojati barem jedan poseban predložak unutar mape. Ako se okvir za primjenjivanje predložaka ne nalazi u administracijskom sučelju za uređivanje stranica, onda predložak nije dobro formatiran. [6]

5. ZAKLJUČAK

Ako se vratimo samo nekoliko godina unatrag prisjetit ćemo se statičnih web stranica i web sjedišta i marljivih autora koji su redovito ažurirali sadržaj premještajući datoteke s računala na poslužitelj. Ovakva web sjedišta nerijetko su imala više stotina članaka, a svaki je bio posebno formatiran. Dolaskom modernih sustava za ažuriranje sadržaja danas možemo birati između stotinjak rješenja, a prvi izbor za veliki broj korisnika je Wordpress. Wordpress je s vremenom postao svestran i sveobuhvatan alat za uređivanje sadržaja, oko kojeg se formirala velika zajednica korisnika i razvijatelja, koja svakodnevno i neumorno predstavlja nove dodatke kojima se proširuju mogućnosti ovog alata. U ovom radu pokazano je zašto je Wordpress trenutno najpopularniji sustav za upravljanje web sadržajima i zašto ga koristi više od 50 milijuna web sjedišta diljem svijeta. Wordpress nudi nekoliko ključnih prednosti: jednostavnu i brzu instalaciju, dvije vrste sadržaja (stranice i postove), vrlo jednostavno planiranje i izradu predložaka, jednostavan i ugodan rad te velike mogućnosti proširenja pomoću dodataka.

- [1] STERN, H.; DAMSTRA, D.; WILLIAMS, B.: Professional WordPress: Design and Development, Wiley Publishing, Indianapolis, 2010.
- [2] LEARY, S.: Beginning Wordpress 3, Springer Science+Business Media, New York, 2010.
- [3] <http://en.wikipedia.org/wiki/WordPress>, 30. srpanj 2011.
- [4] http://en.wikipedia.org/wiki/Character_encodings_in_HTML, 2. kolovoz 2011.
- [5] http://codex.wordpress.org/Function_Reference/wp_tag_cloud, 7. kolovoz 2011.
- [6] http://codex.wordpress.org/Template_Hierarchy, 4. kolovoz 2011.